

Експресія кольору у просторі

Про Сергія Савченка можна напевне говорити як про одного з найяскравіших, так би мовити, мистецьких дослідників і винахідників кольору. Складне і водночас дивовижно гармонійне кольорове бачення майстра є підґрунтям його відомих малярських та графічних абстракцій. Але інша й надзвичайно самобутня сторона таланту мистця – пластичне відчуття *кольору*, особлива чутливість до схоплення його різноманітних просторово-об'ємних перебувань. Винятково оригінальної художньої завершеності воно набуло в авторській поліхромній скульптурі та розписах природних форм – таракуц (висушених гарбузів певного сорту).

До того ж, що колір має не тільки якості стосунку до хроматичної гами, ступені освітлення і насиченості, а й не такі виразні і звичні ознаки ваги й об'єму, розвиненим “шостим почуттям” приходять не тільки художники і дизайнери. Про це добре знають і науковці: існує чимало психологічних і психофізіологічних досліджень, які переконують у тому, що пластичні ознаки кольору – це не примха і не вигадка таємничої мистецької душі, а експериментально доведений факт. Тобто сьогодні ми знаємо певні закони сприйняття кольору, між іншим – і принципи кореляції кольору та конфігуративної форми, як площинної, так і просторової. Наприклад, що існують відповідності між червоною барвою та квадратом і кубом, між синьою та колом і сферою, між жовтою та трикутником і пірамідою тощо. Але всі ці встановлені і з наукового боку обґрунтовані дані, так само, як і усвідомлення властивостей кольорового кола, виступають лише професійною абеткою, засвоєння якої – передумова, добра школа до власне творчості. Бо, незважаючи на вагомість цих законів, загадка, що завжди ініціює мистецький пошук, все одно залишається нерозгаданою. Як безпосередньо, тут і зараз, із хаосу, з його синкретичної нероздільності, виявити гармонії форм, мас, об'ємів, колориту, що не існували до тебе?!

Сергій Савченко належить до тих, хто має хист втілювати такі замисли, відкривати нові обрії кольорового сприйняття і таким чином розширювати обрії нашого світобачення.

Великий доробок поліхромної пластики, який репрезентує майстер – результат досить тривалого творчого шляху, особистісних поневірянь та знаходжень – шляху, котрий сьогодні можна розглядати як еволюцію, кожний з етапів якої позначений особливими мистецькими завданнями та їхніми оригінальними рішеннями.

Сергій Савченко – добре знана постать і в українському артпросторі, і за його межами. Так сталося, ймовірно, тому, що це не тільки талановитий мистець, але й людина, яка обдарована світлими й чіткими думками, виразним словом і глибокою філософською рефлексією. Тому надзвичайно цікавий його погляд на власну творчу еволюцію, витримані оцінки і означення зробленого, що за своєю логічною послідовністю та розгорнутою обґрунтованістю мають безумовне право називатися зрілою авторською концепцією.

Далі зосередимо увагу винятково на унікальній поліхромній скульптурі мистця, або, як каже сам автор, на багатоманітному втіленні “ідеї експресії кольору у просторі”.

Можна завважити три напрями кольорової пластики С.Савченка: старі дерев'яні речі, яким надано нової естетичної якості, оригінальні дерев'яні “структури” і таракуци.

Розпочалося все саме з художнього переосмислення предметів побуту, утилітарний вік яких у наш час надшвидкісних технологічних змін уже завершився. Мистця захопили дерев'яні речі – як-от рубель, качалка, старе весельце для тіста тощо. Любов до народної культури дала майстрові глибоке розуміння накопичених культурних шарів, що “на жаль, зберігаються сьогодні в дуже простих, часто-густо ледве помітних візуальних формах і знаках “. Усе це разом із нестримною художньою уявою Савченка дало новий шлях творчості: не створення нового із небуття, а надання речам іншого, нового життя. Ці предмети в задумі й руках мистця народилися вдруге в естетичному вимірі. “Я обережно торкаюся своєю колористичною моделлю до цих предметів. І емоційно-трепетно контактую з колосальним простором минулого”.

Вільний від фігуративної конкретики, абстрактний характер розписів цих предметів, найперше, спровокований формою самого предмета. Але, як степ напоєний пахощами трав, так це дивне кольорове мереживо увібрало в себе емоційне піднесення автора. Бо він занурився в розмаїття смислів, яке береже людська культура: її обряди і звичаї, релігійний культ та побут, зрештою, її артефакти. В них мистець відчуває збережений “живий дотик”, “життя родини”, “життєвий тонус” і “просвітлену ауру”.

...Живі, досконалі обриси таракуц напрочуд чітко, за словами майстра, підводять до теми. Це є ніби-то вказуванням подальшого руху, спрямовуванням його траєкторії. Мистець каже: “Таракуца – вже тема, і вона пробуджує твою інтуїцію, що веде до ясности, виразности і простоти. Тебе вабить прихований образ, який хочеться проявити. Береш фарбу, щось додаєш. Тобто стаєш дитиною: відкидаєш свій досвід і стаєш цілковито безпосереднім, відкритим і вільним. Власне, таракуци певною мірою зробили революцію в моїй свідомості. Праця над кожною з них шліфувала її мистецьку мову та образ. Це можна назвати режисурою...”

До речі, таракуцями називають висушені гарбузи, які в різних регіонах мають відмінні найменування: таракуци, куртобетки, крутобетки, карахоньки, хорохоньки, хорошки, тарапуньки... Зазвичай їх висушували і використовували в господарстві як баклаги, лійки, зберігали в них насіння тощо.

Савченко працює з грушоподібними формами – вони перевтілюються у неперевершені мистецькі твори, в яких відчувається і глибинна архетиповість, і причетність до містичних вимірів буття, і радісна святковість.

“...А далі мене потягнуло на інше, захотілося самому створити ту основу, яка б утілила мою ідею перевести колір у простір. Я почав формувати структуру...”. Ідея була в тому, щоби самому задати певні регулярні форми, де сталість одних властивостей дозволила б зосередити увагу на інших. Так

виникли “безкінечні структури” С.Савченка, зроблені з дерева, яскраво і соковито розмальовані та розписані за принципом, що був спочатку підказаний досвідом роботи з природними витворами.

“Форма таракуци й ідея скульптури, побудованої за принципом контрформи, органічно пов’язані. Власне, з образом контрформи я працював ще в дев’яностих. А раніше звертався до цього у своїх монументальних роботах... Я люблю контрасти і в малярстві користуюся кольоровим контрастом, тональним контрастом, контрастом форм. Це мій характер – він вимагає такої мови. Мабуть, все це і привело мене до формування в скульптурі такої безкінечної структури. Вона стала для мене власне формулою малярства.

А щодо контрформ – я тут нічого не вигадав, бо людство віддавна знало коло та інші геометричні форми. Їх поєднання, що народило певний знак, – то трішки моє. А скульптура – це цілком моє. Я вигадав цю структуру, яку можна повторювати безкінечно: змінюючи пропорції: вужче, ширше, сплюснутіше, витягнутіше, товстіше, тонше... Сподіваюся, що до цього я прийду і в малярстві – до простоти конструкції, бо вона дає виразність”.

Роботи С.Савченка органічні й національно-етнічно визначені. Тут відчувається українське начало, козацький дух із його вольністю та широтою, контрастними переходами від гумору до суму, від мужности до ніжности. Етнічність проступає не через історичні, етнографічні чи літературні позначення, а лише завдяки “експресії кольору”. Цей феномен дивує і вражає авторською оригінальністю та зв’язком із традицією народного мистецтва.

Віра Савченко,
кандидат філософських наук,
член НСХУ